

Рада Європи

План дій для України 2015-2017

GR-DEM(2015)2
13 січня 2015р.

Документ ухвалений Комітетом Міністрів Ради Європи 21 січня 2015р. [CM/Del/Dec(2015)1217]

Зміст

Загальний огляд	3
Способи впровадження та форми звітності	3
1. Конституційна реформа та функціонування демократичних інституцій	4
1.1. Огляд Конституції	5
1.2. Вибори та виборче законодавство.....	5
1.3. Ефективне функціонування українського Парламенту (Верховної Ради)	5
2. Реформа судової системи	6
2.1. Ефективне функціонування та організація судової влади.....	6
2.2. Реформа кримінальної юстиції.....	6
3. Демократичне управління	8
3.1. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування	8
3.2. Освіта для демократичного громадянства та освіта з прав людини	9
3.3. Демократичне управління та управління соціокультурним різноманіттям.....	9
4. Економічні злочини	10
4.1. Боротьба з корупцією	10
4.2. Боротьба з відмиванням грошей.....	11
4.3. Боротьба з кіберзлочинністю.....	11
5. Права людини	12
5.1. Запобігання тортурам та жорсткому поводженню, боротьба проти безкарності. Реформа міліції та пенітенціарної системи.....	13
5.2. Торгівля людьми.....	14
5.3. Омбудсман	15
5.4. Свобода зібрань	15
5.5. Свобода засобів масової інформації.....	16
5.6. Захист осіб, що належать до меншин.....	16
5.7. Недопущення дискримінації	16
5.8. Соціальні права	17
5.9. Внутрішньо переміщені особи	17
5.10. Домашнє насилля.....	17
5.11. Права дітей та молоді	18
5.12. Громадянське суспільство	18
Синопсис Плану дій Ради Європи для України на 2015–2017 рр	19
Додаток I – Проект бюджету Плану дій України на 2015–2017рр	24

Загальний огляд

План дій для України на 2015–2017 роки є спільною ініціативою Ради Європи та української влади. Його мета – підтримати Україну у виконанні її статутних і специфічних зобов'язань як держави-члена Ради Європи та сприяти вирішенню фундаментальних питань у сфері прав людини та верховенства права в Україні. Ця ініціатива поновлює зобов'язання Ради Європи допомагати Україні в проведенні необхідних реформ у сферах, що належать до компетенції Ради Європи – прав людини, верховенства права та демократії.

У Плані дій відображені пріоритети країни, а також питання, визначені в нещодавніх звітах моніторингових органів Ради Європи, резолюціях і рекомендаціях щодо України. Крім того, План дій розроблено на основі Плану дій для України на 2011–2014 роки та документів Пакету невідкладних заходів у рамках співпраці із Радою Європи 2014 року. Органи Ради Європи що були залучені до підготовки Плану дій включають Комітет міністрів, Парламентську асамблею, Комісара Ради Європи з прав людини, Венеціанську комісію, Європейський комітет з питань запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню, Спеціального представника Генерального секретаря Ради Європи в Україні, а також враховані положення Рамкової конвенції Ради Європи про захист національних меншин. Основними бенефіціарами співпраці Ради Європи з Україною є державні установи, громадянське суспільство і громадськість в широкому розумінні.

Способи впровадження та форми звітності

Впровадження цього Плану дій оцінюватиметься Радою Європи спільно з українською владою. Для цього буде створено Наглядову Раду, що складатиметься з представників Ради Європи, Міністерства закордонних справ України та інших національних зацікавлених сторін, залучених до впровадження Плану дій. Наглядова Рада проводитиме регулярні зустрічі для оцінювання ходу впровадження ухвалених проектів та обговорення пропозицій для майбутньої співпраці.

Якщо розглядати майбутні дії через призму підходу, орієнтованого на права людини, важливо досягнути максимальних результатів заходів співпраці Ради Європи та України, акцентуючи увагу на підзвітності органів державної влади, концепції рівності і недискримінації, забезпеченні участі та вповноваженні особам осіб в Україні, особливо тих, хто є найбільш соціально та економічно вразливими. Залучаючи організації громадянського суспільства, до етапів розробки, координації, впровадження та допомоги рівня вигодонабувачів, Рада Європи буде працювати над тим, щоб вони були почуті, а озвучені ними потреби були задоволені.

Рада Європи регулярно інформуватиме про хід виконання та результати впровадження Плану дій. Для цього, офіс Генерального директорату Програм надаватиме Комітету міністрів проміжні та фінальний звіти.

Офіс Ради Європи в Україні та операційні служби в Страсбурзі відповідатимуть за управління та впровадження Плану дій. Зокрема, Офіс Ради Європи в Україні відіграватиме важливу координаційну роль у впровадженні заходів на місці.

Проекти в рамках Плану дій фінансуватимуться з різних джерел і координуватимуться з Представництвом Європейського Союзу. Фінансування надається із організаційного бюджету Ради Європи, а також із добровільних внесків від країн-донорів і міжнародних організацій, включаючи і Програмну рамкову співпрацю Ради Європи та Європейського Союзу у форматі Східного партнерства (PCF) на 2015–2017 роки.

Джерела обґрунтування

SG/Inf(2014)40, 22 жовтня 2014, Тези виступу Генерального секретаря на 1210-ій зустрічі із постійними представниками міністрів (22 жовтня 2014 р.); Пакет невідкладних заходів у рамках співпраці з Україною [для України].

ОГДПрог/Інф(2014)7; Зустріч ГС із П. Клімкіним, Міністром закордонних справ України (2 вересня); ODGProg/Інф(2014)11 Співпраця з Україною: Пакет невідкладних заходів, проміжний описовий звіт – серпень 2014 (18 вересня 2014); План дій для України на 2011–2014 роки, 12 червня 2013; Фінальний звіт про План дій на 2011–2014 роки, 12 листопада 2014; Обговорення ситуації в Україні під час зустрічі Комітету міністрів; Зустріч КМ (2014)46 1196; Спеціальний звіт консультативного комітету щодо Рамкової конвенції про захист прав національних меншин в рамках візиту до України 21–26 березня 2014; 2 квітня 2014; Висновки Європейського комітету із соціальних прав щодо Європейської соціальної хартії у 2013 (Україна), січень 2014; Венеціанська комісія; Документи, підписані та ратифіковані Україною; Рекомендації ПАРЄ 2035 (2014)1; 29 Висновки ПАРЄ 1974 (2014); Док. ПАРЄ. 13610; Док. ПАРЄ. 13542; Док. ПАРЄ. 13543; Док. ПАРЄ. 13514; Док. ПАРЄ. 13595; Пояснювальні записки та пропозиції Ради Європи; Брифінги Генерального секретаря; Пакет невідкладних заходів у рамках співпраці з Україною 25 березня 2014; Дії Президента між другою та третьою частинами звичайної сесії 2014 року, 21 червня 2014; Проект декларації (для голосування) ГС(27)16PROV Напруженість пов'язана з сепаратизмом в Україні та сусідніх країнах від 13 жовтня 2014; Хід виконання моніторингової процедури Асамблеї (жовтень 2013 – вересень 2014); Звіт 1 Комітету щодо дотримання зобов'язань країнами-членами Ради Європи (Моніторинговий комітет).

1. Конституційна реформа та функціонування демократичних інституцій**Загальний огляд**

Конституційна реформа – одна з основних на порядку денному української влади, і Рада Європи надала підтримку, щоб зробити її більш ефективною, а також гарантувати, що зміни до Конституції відповідають стандартам Ради Європи, особливо в питаннях проведення виборів, судової системи і децентралізації.

Венеціанська комісія Ради Європи взяла на себе провідну роль у сприянні зусиллям України для впровадження конституційної реформи через надання експертної підтримки органам влади. Венеціанська комісія надала допомогу депутатам Верховної Ради, українським експертам і державним посадовцям у розробці зміни до Конституції.

Крім цього, Генеральний секретар Ради Європи, прагнучи задовольнити потреби України, призначив Спеціального Представника для надання допомоги Голові Верховної Ради через забезпечення експертної підтримки в питаннях конституційної реформи та реформи виборчого законодавства. Спеціальний Представник Генерального Секретаря в Україні, у свою чергу, сконцентрував зусилля на реформі виборчого законодавства та конституційній реформі, залучаючи як органи української влади, так і представників громадянського суспільства. Рада Європи також впроваджує заходи зі співпраці, які забезпечують участь громадянського суспільства в процесі конституційної реформи.

Загальна мета

Привести конституційну реформу і реформу виборчого законодавства в Україні до повної відповідності європейським стандартам та сприяти ефективній роботі українського парламенту, що буде засвідчене моніторинговими органами та місіями спостерігачів Ради Європи.

Очікувані результати

- Конституційний процес буде підтримуватися, аби гарантувати, що зміни до Конституції відповідають європейським стандартам, особливо в сферах виборчого права, судової системи і децентралізації.
- Буде покращено виборче законодавство та виборчий процес як на національному, так і на місцевому рівнях.
- Верховна Рада України отримає допомогу у перегляді свого регламенту.

Опис пріоритетів

1.1. Огляд Конституції

Венеціанська комісія активно долучилася до конституційної реформи в Україні. В рамках допомоги Ради Європи у розробці змін до Конституції, які відповідали б європейським стандартам, Венеціанська комісія обмінювалася думками з Конституційним комітетом Верховної Ради та українськими експертами і підготувала свій Висновок щодо змін до Конституції. Після обговорення, проект змін, підготовлений Президентом України, було подано на розгляд до Венеціанської комісії, яка надіслала свій висновок у липні (ухвалений у жовтні 2014 р.).

Представники української влади звернулися до Венеціанської комісії щодо продовження співпраці із розробки Конституції, узгодженої із європейськими стандартами. Рада Європи готова й надалі надавати експертну підтримку для розробки всеосяжних і таких, що відповідали б європейським стандартам, змін до Конституції, особливо в сферах судової системи, виборів та місцевого самоврядування. Рада Європи також готова в будь-який час надати свій висновок щодо проекту змін до Конституції.

1.2. Вибори та виборче законодавство

Рада Європи, з-поміж іншого, сприяла владі України у забезпеченні справедливого виборчого процесу. Допомога уряду України надавалася для того, щоб гарантувати відповідність виборчого законодавства європейським стандартам проведення як парламентських, так і місцевих виборів. Крім цього, Рада Європи працювала над забезпеченням європейських стандартів у сферах прецедентного права Європейського суду з прав людини, а також компетенції Венеціанської комісії та рекомендацій ОБСЄ/БДІПЛ (Організації з питань безпеки та співробітництва у Європі та Бюро демократичних інститутів і прав людини).

Органи Ради Європи також були безпосередньо залучені до надання допомоги в контексті президентських виборів, які відбулися навесні 2014 року. За результатами моніторингу виборчого процесу на виборах Президента Парламентська асамблея Ради Європи (ПАРЕ) рекомендувала заходи для покращення чесності, прозорості та якості виборчого процесу. Після виборів Венеціанська комісія сприяла вирішенню виборчих спорів у Вищому адміністративному суді. Парламентські вибори, що пройшли в Україні восени 2014 року, також відбувалися за сприяння Ради Європи через підтримку ПАРЕ та тренінги для спостерігачів на місцевих виборах. Метою було сприяння чесності, прозорості та якості виборчого процесу, а також робота над запобіганням фальсифікацій на виборах. Додаткові заходи були спрямовані на залучення до виборів громадянського суспільства, підготовку мережі тренерів, які мали б досвід роботи на виборах, покращення гендерного балансу в політиці. З-поміж іншого, Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи направив місію спостерігачів на місцеві вибори, що проходили одночасно із президентськими.

Хоча виборче законодавство і вважається міжнародними спостерігачами загально прийнятним для проведення демократичних виборів, важливим пріоритетом і довготерміною рекомендацією Ради Європи залишається проведення всеосяжної реформи виборчої системи, яка б забезпечила повну участь усіх громадян України. Рада Європи вважає проблемою відсутність уніфікованого виборчого кодексу. Крім того, як зазначено у висновках Венеціанської комісії та рекомендаціях Групи держав проти корупції Ради Європи (GRECO), повний перегляд законодавства щодо фінансування передвиборчих кампаній та витрат на них, а також запровадження прозорості діяльності політичних партій буде сприяти вдосконаленню виборчого процесу. Рада Європи готова допомагати урядові України у впровадженні міжнародних стандартів. Рекомендації та поради Ради Європи спрямовані на вдосконалення виборчого процесу в Україні як на національному, так і на місцевому рівнях. Крім цього, докладаються зусилля щодо реформування виборчого законодавства та його застосування, менеджменту виборів, а саме, забезпечення ефективної і дієвої роботи виборчих дільниць, підрахунку бюлетенів і процедур у день виборів, на що буде спрямована подальша співпраця із Радою Європи. Венеціанська комісія також надаватиме експертну підтримку в питанні виборчої реформи та практики. У подальшому дії Ради Європи будуть спрямовані на те, щоб забезпечити застосування ефективного механізму покращення навичок громадянського суспільства у моніторингу виборів.

1.3. Ефективне функціонування українського Парламенту (Верховної Ради)

Регламент Верховної Ради, виписаний у Конституції України, регулює формування та роботу парламентських груп, організацію комітетів, роботу Секретаріату парламенту та інші питання, життєво важливі для функціонування Ради.

З метою вдосконалення діяльності цього принципово важливого органу влади Рада Європи в рамках співпраці брала участь у заходах Верховної Ради. За допомогою Венеціанської комісії та Групи держав проти корупції Ради Європи були підготовлені процедурні керівництва щодо прав і обов'язків більшості та опозиції, як це визначено у Резолюції ПАРЕ 1601.

Рада Європи через органи Групи держав проти корупції Ради Європи, через Європейський суд з прав людини, ПАРЕ та Венеціанську комісію буде концентрувати свої подальші зусилля на Верховній Раді України шляхом надання допомоги у перегляді внутрішнього регламенту Парламенту. Крім цього, завдяки співпраці з експертами Ради Європи увага парламентарів буде акцентована на реалізації стандартів Ради Європи і політики в галузі прав людини, демократії та верховенства права. Для забезпечення ефективної діяльності Парламенту подальшу підтримку Верховній Раді забезпечуватиме ПАРЕ.

Джерела обґрунтування

Загальні джерела. Також CPL(27)4 Спостереження за достроковими місцевими виборами в Україні від 25 травня 2014 р. (15 жовтня 2014 р.); 27-ма СЕСІЯ Палати місцевих влад, Страсбург, 14–16 жовтня 2014 р.; CPL(27)4 Спостереження за достроковими місцевими виборами в Україні 15 жовтня 2014 р.; Конгрес місцевих та регіональних влад, 27-ма СЕСІЯ, Страсбург, 14–16 жовтня.

2. Реформа судової системи

Огляд

Важливим стимулом для більш активної роботи уряду України над реформою судової системи стало набуття чинності у 2012 р. Кримінального процесуального кодексу України (КПК), ухваленого відповідно до рекомендацій Ради Європи. Після цього було прийнято значну кількість законодавчих актів, зокрема, Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», Закон України «Про безоплатну правову допомогу» і новий Закон України «Про прокуратуру».

Проводячи спільні заходи Рада Європи значно допомогла урядові України в його прагненні здійснювати судову реформу, щоб посилити довіру громадськості до українських органів влади. З-поміж іншого, Рада Європи надала експертну допомогу в розробці, оцінці та впровадженні Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні». Крім цього, віднедавна з метою сприяння стратегічному розвитку судової реформи Спеціальний представник Генерального секретаря Ради Європи в Україні представляє Раду Європи в Раді із питань судової реформи при Президентові України.

Загальна мета

Сприяти повноцінному функціонуванню судової системи у відповідності до європейських стандартів та покращити щоденну роботу й ефективність правосуддя, включно з окремими спеціалізованими судами.

Очікувані результати

- Українське законодавство та практика його застосування наблизяться до європейських стандартів щодо незалежної, ефективної і професійної судової влади.
- Здійснення реформи в сфері виконання кримінальних покарань буде посилено відповідно до європейських стандартів і рекомендацій.

Опис пріоритетів

2.1. Ефективне функціонування та організація судової влади

Рада Європи надала експертну підтримку в перегляді законодавства, що стосується судової влади, щоб сприяти його приведенню у відповідність до судової практики Європейського суду з прав людини та висновків Венеціанської комісії. Зокрема, йдеться про залучення до розробки Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», важливого законодавчого акту для всієї судової системи країни. Цей закон враховує більшість рекомендацій Ради Європи, і він має прямий вплив на організацію та функціонування судової влади та її інституцій в Україні. Рада Європи також працювала над тим, щоб підтримати розбудову інституційної незалежності судової системи, розробку етичних стандартів, проводити тренінги, зокрема в тому, що стосується Європейської конвенції з прав людини. Європейська комісія Ради Європи з питань ефективності правосуддя (CEPEJ) також зробила внесок в оцінку судової системи та національних судів.

В рамках заходів із співпраці Ради Європи та України особлива увага приділялася підвищенню незалежності, ефективності й професіоналізму судової системи. Через мережу HELP Національна школа суддів України, Національна академія прокуратури України та Національна асоціація юристів брали участь у щорічних мережових конференціях, щоб обмінюватися кращим практичним досвідом та вдосконалювати координацію діяльності міжнародних та національних інституцій, які пропонують тренінги у сфері прав людини. Крім того, в експертній оцінці Ради Європи стосовно поточного законодавства та його практичного застосування містилася рекомендація щодо необхідності перегляду системи суддівського самоврядування з метою вдосконалення структури та забезпечення прозорості в діяльності її органів.

Беручи до уваги те, що здійснювана судова реформа вимагатиме змін до Конституції, Рада Європи на запит представників української влади надасть підтримку в підготовці комплексної концепції судової реформи та впровадження відповідних законодавчих рамок згідно з міжнародними стандартами суддівської незалежності. Рада Європи додатково сприятиме урядові України в імплементації Закону України «Про відновлення довіри до судової влади в Україні», зокрема додатково працюватиме над процедурами перевірки представників судової влади. Подальша співпраця включатиме підтримку імплементації нещодавно прийнятого Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», а також всіх залучених до цього установ. Питання ефективного менеджменту судів та альтернативних методів вирішення спорів також будуть у центрі уваги заходів Ради Європи в Україні. Окрім цього, Рада Європи має намір продовжити підтримку, спрямовану на підвищення обізнаності суддів та юристів щодо Європейської конвенції з прав людини, рішень Європейського суду з прав людини, а також оновленої Європейської соціальної хартії, що в майбутньому покращить ситуацію з правами людини в Україні.

2.2. Реформа кримінальної юстиції

Рада Європи сприяла процесу реформування кримінальної юстиції шляхом навчання та підвищення професійної спроможності суддів, прокурорів, адвокатів, слідчих та інших учасників здійснення кримінального правосуддя в питаннях, що стосуються впровадження Кримінального процесуального кодексу. Крім того, прийняття нового Закону України «Про прокуратуру» є виконанням давнього зобов'язання України перед Радою Європи і важливим досягненням співпраці Ради Європи з Україною, а також вагомим кроком на шляху модернізації системи кримінальної юстиції в Україні. Подальша співпраця зосередиться також на питаннях пробації та застосування альтернативних видів покарання в рамках надання експертних коментарів щодо проекту Закону України «Про пробацію», розвитку практики застосування альтернативних видів покарання та підвищення обізнаності суддів і прокурорів у цих питаннях. В подальшому передбачене підвищення професійного рівня тюремного персоналу середньої та вищої ланки, а також українських правозастосовців, спрямоване на більш ґрунтовне застосування положень Європейської конвенції з прав людини і основоположних свобод на етапі досудового розслідування та гарантування дотримання прав на справедливий судовий розгляд. Рада Європи продовжує співпрацю з Україною в цій сфері з метою покращення ефективності здійснення

кримінального правосуддя в країні, зокрема, сприяючи підвищенню ефективності проведення розслідувань порушень у сфері прав людини. Рада Європи також зробить свій внесок у процес подальшого застосування нового Кримінального процесуального кодексу України, зокрема, через сприяння у створенні Державного бюро розслідувань і покращення роботи прокуратури одночасно із нарощенням потенціалу правозастосовців з метою використання і моніторингу європейських стандартів кримінального судочинства в своїй щоденній роботі у процесі застосування положень Кодексу.

Зусилля, спрямовані на майбутню співпрацю, також мають на меті сприяти покращенню якості надання правової допомоги та підтримці реалізації нового Закону України «Про прокуратуру» та Закону України «Про безоплатну правову допомогу». Рада Європи надалі надаватиме правову допомогу та сприятиме розробці проектів законодавства та їх імплементації, що є шляхом до виконання відповідних рішень Європейського суду з прав людини.

Джерела обґрунтування

Загальні джерела. Крім цього, Україна: оцінка виконання – 2014. Видання Європейської комісії з ефективності правосуддя (CEPEJ). Схема оцінки судових систем 2013–2014.

3. Демократичне врядування

Загальний огляд

Рада Європи різними способами брала участь у розвитку ефективного врядування в Україні. Шляхом розбудови місцевої і регіональної демократії в Україні Рада Європи пропагувала найкращі європейські практики та стандарти, а також працювала над підвищенням довіри до виборних представників. За участі Ради Європи забезпечувався розвиток місцевого самоврядування та децентралізація. Експертна допомога з правових та інституційних питань також сприяла демократичному управлінню та стабільності.

Залучення до співпраці представників національного, регіонального та місцевого рівнів як з урядових структур, так і від громадянського суспільства, є центральним елементом роботи Ради Європи в питаннях демократії в Україні. Впровадження демократичних реформ активізувалося завдяки заходам Ради Європи із підтримки демократичного громадянства, розвитку збалансованих підходів до місцевого розвитку. Акцент, відповідно до стандартів Ради Європи, робився на питаннях культури, спадщини та соціокультурного різноманіття в Україні.

Загальна мета

Підвищити якість демократії в Україні шляхом посилення місцевого самоврядування, розвитку освіти демократичного громадянства та підтримки місцевих демократичних процесів задля стратегічного оновлення.

Очікувані результати

- Буде надано експертну допомогу та підтримку для проведення реформи місцевого самоврядування, а також здійснений перегляд і внесені пропозиції щодо покращення законодавства, необхідного для реформ, відповідно до принципів і стандартів місцевої і регіональної демократії.
- Буде проведено тренінги та надано освітні ресурси для забезпечення освіти в сфері прав людини та залучення молоді до демократичних процесів.
- Місцеві учасники демократичних процесів отримають підтримку для здійснення стратегічного оновлення, сприяння сталому соціальному та економічному розвитку.
- Розробка всеосяжної міжкультурної стратегії сприятиме міжкультурній інтеграції.

Опис пріоритетів

3.1. Децентралізація та реформа місцевого самоврядування

Під час приєднання до Європейської хартії місцевого самоврядування у 1993 році Україна взяла на себе низку зобов'язань. Прийняття Концепції реформування місцевого самоврядування та

територіальної організації влади в Україні у квітні 2014 року, після надання допомоги Радою Європи для її розробки, позначило початок основного процесу децентралізації. У травні 2014 року Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи (Конгрес) започаткував нову Пост-моніторингову процедуру з метою конкретної імплементації рекомендацій Конгресу у сфері місцевого самоврядування.

Шляхом підтримки впровадження європейських стандартів *доброго врядування* (good governance) Рада Європи доклала зусиль до посилення інституційної спроможності органів місцевого самоврядування. За допомоги експертів Ради Європи було надано експертні висновки стосовно реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, опрацьовувалися проекти законів про добровільне об'єднання територіальних громад та їхнє співробітництво. У 2014 році Венеціанська комісія, здійснивши оцінку проекту відповідних змін до Конституції України, зробила внесок у впровадження реформи децентралізації. Представникам влади України також надали допомогу в обговоренні Рекомендації 348 (2013) щодо місцевої та регіональної демократії в Україні.

Впровадження принципів *доброго врядування* в Україні, а також надання інформації про кращі практики представникам місцевого самоврядування України забезпечило подальше вдосконалення врядування на місцях. Асоціаціям органів місцевого самоврядування були надані інструменти для підсилення їхньої інституційної спроможності та сприяння у розробці етичних кодексів і планів дій. Рада Європи підтримала реалізацію програми Академії лідерства задля навчання представників органів місцевого самоврядування та подальшого розвитку асоціацій органів місцевого самоврядування. Отримали підтримку Ради Європи робочі групи з питань децентралізації і реформи місцевого самоврядування. Додатково Конгрес місцевих і регіональних влад проводив моніторинг українських дострокових виборів та надав Венеціанській комісії юридичний висновок щодо змін до Конституції. Все це дало змогу Конгресу зробити попередні висновки щодо ситуації із місцевим самоврядуванням та децентралізацією в Україні.

В майбутньому Рада Європи має намір продовжувати підтримку як центральної влади, так і органів місцевого самоврядування шляхом проведення правової експертизи законодавства в сфері місцевого самоврядування та децентралізації, зокрема й із питань територіальної реформи, міжмуніципального співробітництва та партисипативної (учасницької) демократії. Шляхом активної участі в робочих групах Рада Європи допомагатиме органам місцевого самоврядування впроваджувати законодавство на місцях, серед іншого – реалізовувати положення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади, підвищувати компетентність представників органів місцевого самоврядування, управляти місцевими бюджетами й фінансами. Представникам влади надаватиметься підтримка в імплементації відповідних рекомендацій Ради Європи, і всі зацікавлені сторони отримають сприяння у покращенні інституційного діалогу. Представники влади на всіх рівнях матимуть більше інформації про європейські стандарти у сфері місцевого самоврядування. Через співпрацю з Радою Європи надалі буде посилюватися спроможність українських інституцій та вдосконалюватися законодавство відповідно до положень Європейської хартії місцевого самоврядування. Інституційні та лідерські якості місцевих виборних представників будуть удосконалені, зростатиме обізнаність місцевих виборних представників щодо їхньої ролі й відповідальності в рамках загальної системи управління. Пост-моніторингову програму на 2015 рік зараз розробляє Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи.

3.2. Освіта для демократичного громадянства та освіта з прав людини

Співпраця у сфері освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини передбачає розробку сталих механізмів її популяризації в Україні відповідно до цілей та принципів Хартії Ради Європи з освіти для демократичного громадянства та освіти з прав людини (EDC/HRE, ОДГ/ОПЛ). Рада Європи прагне втілити у життя положення Хартії Ради Європи з ОДГ/ОПЛ шляхом розвитку компетентності працівників сфери освіти, молоді та місцевих партнерів, а також заходів, спрямованих на залучення молоді до діяльності на рівні громад. Рада Європи продовжуватиме активну роботу із запровадження прав людини та демократичного громадянства через підвищення культури демократії в школах, що має на меті підготувати молодь до дорослого життя як активних громадян демократичних спільнот.

Щоб підвищити рівень активного демократичного громадянства, українським школам надаватиметься технічна підтримка та проводитимуться тренінги. На базі освітніх установ будуть проводитися тренінги з демократичного громадянства та/або прав людини для працівників сфери освіти та представників громадянського суспільства, які задіяні у цій сфері. Співпраця із відповідними місцевими партнерами допоможе ефективно просувати такі концепції в освітніх закладах.

3.3. Демократичне управління та управління соціокультурним різноманіттям

Шляхом співпраці з національними та місцевими органами влади, приватним сектором та громадянським суспільством Рада Європи зосередилася на ефективному розвитку спільнот, ґрунтованому на культурно різноманітних ресурсах та інтересах як в українських містах, так і в регіоні. В рамках Київської ініціативи Рада Європи продемонструвала переваги скоординованих дій і комплексного планування низки ключових ініціатив, а саме: історичний спадок, захист довкілля, туризм, культура, освіта та економічний розвиток. При цьому вдалося залучити до співпраці громадськість і, там, де можливо, отримати максимальну вигоду. Метою заснування української мережі інтеркультурних міст була популяризація міжкультурного діалогу шляхом міжсекторальних обмінів в галузі освіти, культури, економіки та мас-медіа. Регулярна та віддана робота працівників міської адміністрації дала можливість залучити до проекту різних людей та організувати їхню участь так, щоб посилювати демократію на місцях та поглиблювати довіру між представниками меншин.

Рада Європи має намір зосередити свою подальшу роботу на стратегічному оновленні цільових сфер в Україні, допомагаючи представникам загальнодержавної, регіональної і місцевої влади долучитися до соціального та економічного стійкого розвитку. Надалі досвід, здобутий українськими містами під час їхньої участі в мережі інтеркультурних міст, буде використано для подальшої міжкультурної інтеграції шляхом розвитку всеосяжної інтеркультурної стратегії і ознайомлення з використанням інструментів Ради Європи, прикладами її діяльності, а також експертної підтримки.

Джерела обґрунтування
Загальні юридичні джерела

4. Економічні злочини

Загальний огляд

Відповідно до звіту, датованого березнем 2014 року, Група держав проти корупції (GRECO) встановила, що Україна задовільно впровадила більше половини її рекомендацій. Додаткові кроки потрібні для прийняття законів і забезпечення повної імплементації нового антикорупційного законодавства з одночасним проведенням загальнонаціональної антикорупційної політики згідно з рекомендаціями GRECO.

Уряд України намагається активно боротися з корупцією за допомогою реформ правових та інституційних систем, які протидіють корупції та кіберзлочинності. Рада Європи готова продовжити надавати експертну допомогу та консультації у питаннях збільшення можливостей національних установ, покращення регуляторної бази відповідно до стандартів Ради Європи та розробки навчальних концепцій і програм.

Загальна мета

- Ефективніше запобігати й протидіяти корупції, відмиванню грошей та кіберзлочинності шляхом посилення інституційних можливостей і вдосконалення практик, водночас покращуючи законодавче середовище відповідно до порад і рекомендацій GRECO, GRETA, MONEYVAL та Будапештської конвенції.

Очікувані результати

- Українське антикорупційне законодавство та політика покращаться, спроможність відповідних українських інституцій зростатиме, що забезпечуватиме ефективно і дієво впровадження всіх законодавчих актів.
- Українська влада і надалі розвиватиме і покращуватиме систему, що протидіє відмиванню грошей і фінансуванню тероризму відповідно до європейських стандартів та рекомендацій MONEYVAL.

- Представники органів кримінальної юстиції, відповідні установи та зацікавлені сторони України ефективно співпрацюватимуть у боротьбі із кіберзлочинністю відповідно до європейських і міжнародних стандартів та досвіду.

Опис пріоритетів

4.1. Боротьба з корупцією

Нещодавно уряд України за сприяння Ради Європи зробив дуже важливі законодавчі кроки в боротьбі з корупцією. У жовтні 2014 року Верховна Рада ухвалила пакет законів щодо боротьби з корупцією, а також Антикорупційну стратегію на 2014–2017 роки і дала дозвіл на створення Антикорупційного бюро. Рада Європи сприяла розробці нового Антикорупційного плану дій. Було оцінено українську систему декларування доходів і майна з наданням відповідних рекомендацій щодо проекту змін в законодавстві про декларування доходів і майна. Проекти законів із протидії корупції отримали коментарі та пропозиції органів Ради Європи і були взяті до уваги Верховною Радою. Для оптимізації знань про наявні європейські стандарти у сфері боротьби з корупцією також були розроблені навчальні програми, майстер-класи та інструкції.

Рада Європи має намір продовжувати співпрацю у сфері ефективного управління і боротьби з корупцією відповідно до рекомендацій Групи держав проти корупції та європейських стандартів. Зараз організовуються спеціально розроблені тренінги щодо відповідальності посадовців за корупційні правопорушення. Узгодження законів, нещодавно прийнятих в антикорупційному пакеті, та їхня імплементація відповідно до стандартів Ради Європи буде забезпечена шляхом проведення заходів GRECO/Ради Європи в Україні. Підтримуючи антикорупційну діяльність України, їй сприятимуть у створенні прозорих та підзвітних інституцій. Рада Європи також працюватиме над посиленням здатності українського уряду запобігати корупції і одночасно підвищуватиме інституціональну спроможність правоохоронних органів розслідувати порушення й притягувати до відповідальності винних у злочинах, пов'язаних із корупцією. Нещодавно обрані законотворці отримують підтримку в питаннях протидії корупції шляхом проведення низки заходів і залучення експертів із Групи держав проти корупції, Парламентської асамблеї та Венеціанської комісії. Крім цього, здійснюватимуться заходи з обміну досвідом, лобювання регуляторної бази та навчання співробітників. Продовжуватиметься розробка кодексу поведінки парламентарів, щоб зняти занепокоєння щодо політичного фаворитизму, конфлікту інтересів та використання парламентарями свого мандату.

4.2. Боротьба з відмиванням грошей

В нещодавньому попередньому звіті стосовно ситуації в Україні Комітету експертів з оцінки заходів боротьби із відмиванням грошей і фінансуванням тероризму (MONEYVAL) зазначається, що Україна досягла конкретних результатів у своїх зусиллях у боротьбі з відмиванням грошей. Була проведена робота над практично усіма недоліками, зазначеними у звіті третього раунду взаємної оцінки. Однак, ще знадобляться додаткові зусилля у сфері відповідальності за кримінальні злочини та тероризм, а також деякі пояснення щодо режиму запобігання злочинам, щоб повністю дотримуватися Ключових рекомендацій Групи із протидії легалізації злочинних доходів та фінансуванню тероризму (FATF).

Дії Ради Європи в цій сфері також включатимуть роботу з представниками української влади над подальшою розробкою та вдосконаленням системи із запобігання відмиванню грошей та боротьбі із фінансуванням тероризму, щоб привести її у відповідність із європейськими стандартами та рекомендаціями MONEYVAL. Буде посилена співпраця на національному рівні, а також збільшено можливості в таких ключових сферах, як фінансові розслідування, нагляд за роботою банків на центральному і регіональному рівнях. Крім того, Рада Європи сприятиме уряду України в посиленні законодавчої, регуляторної та наглядової функцій Державного комітету із фінансового моніторингу України, Національного банку України, Державної комісії із цінних паперів та фондового ринку, а також Державної комісії із регулювання ринку фінансових послуг.

4.3. Боротьба з кіберзлочинністю

Україна є учасницею Конвенції про кіберзлочинність (Будапештська Конвенція) і брала участь у проекті CyberCrime@EAP з проблем кіберзлочинності в рамках Програми Східного партнерства. У контексті співпраці України з Радою Європи влада визначила певні стратегічні пріоритети щодо кіберзлочинів і оцінила заходи, вжиті в цьому напрямі. Крім того, Рада Європи забезпечила Україну інструментами для дій проти кіберзлочинності, включаючи міжнародні заходи, спрямовані на боротьбу з кіберзлочинністю.

Проект стратегії кібербезпеки для України був підготовлений Урядом і, як очікується, найближчим часом буде прийнятий. Крім того, був розроблений новий закон для заповнення низки прогалів після набрання чинності нового Кримінально-процесуального кодексу. Надавалися консультації зі створення спеціалізованих підрозділів. Україна значно зміцнила свій інституційний потенціал за допомогою окремого Відділу з боротьби з кіберзлочинністю, створеного у 2012 році у складі Міністерства внутрішніх справ, та Підрозділу з боротьби з кіберзлочинністю в рамках Державної служби охорони. Україна розробила навчальні концепції для представників судових і правоохоронних органів. Україна наразі відіграє активну роль у встановленні під час розслідувань кіберзлочинів зв'язків із іншими злочинами, які стосуються відмивання грошей та злочинних прибутків, і служить прикладом для інших країн Східного партнерства.

Деякі не вирішені проблеми, пов'язані зі співпрацею проти кіберзлочинності, будуть розглядатися в рамках подальших проектів із кіберзлочинності, таких як завершення законодавчих реформ стосовно кіберзлочинності (процесуальне законодавство та пов'язані з цим гарантії), закінчення розробки навчальних стратегій щодо кіберзлочинності у сфері судочинства, зміцнення потенціалу міжнародного співробітництва в умовах співробітництва «міліція–поліція» та надання підтримки реалізації проекту стратегії кібербезпеки. Крім того, Рада Європи буде працювати в напрямі зміцнення потенціалу в галузі кримінального правосуддя в сфері боротьби з кіберзлочинністю на основі Будапештської Конвенції, включаючи підтримку підрозділів з боротьби з високотехнологічною злочинністю та правоохоронців з метою налагодження співпраці з постачальниками Інтернет-послуг, заходів проти дитячої порнографії та ефективного міжнародного співробітництва.

Джерела обґрунтування

Візит до України Комітету Ради Європи із запобігання тортурам 18.09.2014; GRECO RC-III (2009) 1E 4-й Додаток до спільних першого та другого раундів оцінки; Четвертий Додаток до оціночного звіту щодо України, ухвалений GRECO на 63-й Пленарній зустрічі 31 березня 2014; Конвенція про кіберзлочинність (ETS No. 185); Оцінка Комітету Конвенції про кіберзлочинність (T-CY); Оцінка та рекомендації від CyberCrime@EAP (Східне партнерство).

5. Права людини

Загальний огляд

Захист прав людини є важливим питанням для уряду України. Рада Європи відіграла важливу роль у русі України до досягнення європейських стандартів прав людини.

Комісар Ради Європи з прав людини доклав значних зусиль, спрямованих на дотримання прав людини в Україні, шляхом здійснення візитів, підготовки звітів і рекомендацій. У звіті, датованому лютим 2014 року, Комісар представив незалежний аналіз основних проблем у галузі прав людини, що існували на той час в Україні; відповідно до нього була розроблена «дорожня карта», яка має допомогти українській владі у вирішенні основних проблем у сфері прав людини. Крім того, Секретаріат Комісара з прав людини Ради Європи призначив Радника з прав людини у Києві, який уважно стежить за розвитком подій у цій сфері в Україні і залишається у безпосередньому контакті з ключовими діючими особами, що опікуються правами людини на місцях. Комітет Ради Європи із запобігання тортурам чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (КЗТ) також активно працював в Україні, здійснивши спеціальний візит в Україну у вересні 2014 року.

Генеральний секретар Ради Європи створив Міжнародну дорадчу групу в цілях нагляду за дотриманням усіх вимог Європейської Конвенції про права людини та практик Європейського суду з прав людини під час розслідування випадків насильницьких дій, які відбувались на Майдані Незалежності в Києві та Одесі, починаючи з 30 листопада 2013 року. Співпраця була налагоджена шляхом організації робочих сесій, візитів і зустрічей із зацікавленими сторонами з метою подальшої оцінки потреб і узгодження необхідних засобів підтримки. Спеціальний Представник Генерального Секретаря Ради Європи в Україні також доклав зусиль до поліпшення ситуації із дотриманням прав людини в Україні

шляхом визначення потреб у реформах та перспектив їх здійснення із органами влади, представниками громадянського суспільства та міжнародним співтовариством.

Розробка Національної стратегії з прав людини, спрямованої на вдосконалення правової та інституційної основи захисту прав людини і створення механізму всебічної підтримки реалізації індивідуальних прав і свобод людини в Україні, є довгоочікуваним досягненням. Наступним політичним документом стане План дій з прав людини, який буде розроблено за сприяння Ради Європи та Організації Об'єднаних Націй.

Загальна мета

Посилити співробітництво між Радою Європи та Україною в сфері захисту прав людини.

Очікувані результати

- Підтримати органи влади та суспільство задля ефективного вирішення питання жорстокого поводження, безкарності і порушення прав людини відповідно до стандартів Ради Європи та рекомендацій спостерігачів (КЗТ). Поліпшити умови утримання у в'язницях відповідно до європейських стандартів і найкращих практик;
- Посилити ключову роль міліції в захисті та підтримці прав людини шляхом запровадження більш гуманного і соціально ефективного виконання міліцейських функцій
- Посилити спроможність національної влади у боротьбі проти торгівлі людьми;
- Забезпечити доступність і більшу зрозумілість для фахівців у галузі права практики Європейського Суду з прав людини;
- Розширити можливості офісу Омбудсмана щодо ефективного усунення широкого спектру порушень прав людини шляхом використання позасудових засобів;
- Зміцнити право на свободу зібрань;
- Сприяти свободі засобів масової інформації відповідно до європейських стандартів;
- Підтримати владу у відновленні довіри національних менших до органів та інститутів державної влади, зокрема й спільноти ромів;
- Забезпечити інструменти і знання щодо законодавчих та інституційних рамок боротьби із дискримінацією;
- Розширити можливості державних органів влади у вирішенні питання внутрішньо переміщених осіб;
- Підвищити можливості національних інституцій із попередження та боротьби з побутовим насильством;
- Підвищити можливості державних органів влади у забезпеченні та захисті прав дітей, сприянні розвитку служб і систем, що займаються дітьми, а також підвищенні обізнаності щодо протидії насильству, зокрема сексуальному;
- Підтримати подальший розвиток молодіжної політики;
- Посилити роль громадянського суспільства та сприяти всеохопному підходу в діалозі з громадянським суспільством.

Опис пріоритетів

5.1. Запобігання тортурам та жорстокому поводженню, боротьба проти безкарності. Реформа міліції та пенітенціарної системи

Запобігання тортурам та жорстокому поводженню, боротьба проти безкарності

Рада Європи працює над вирішенням проблеми жорстокого поводження та запобігання тортурам в Україні. Зокрема, разом із Європейським комітетом з питань запобігання тортурам (КЗТ) проводить курси для суддів і юристів для підвищення їхньої обізнаності з проблемами жорстокого поводження. Уповноваженому Верховної Ради з прав людини, також відомому як інститут Омбудсмана, також було запропоноване проведення тренінгів з метою впровадження запобіжних механізмів, аби в співпраці з групами громадянського суспільства зменшити кількість тортур та жорстокого поводження у в'язницях. У відповідь на останні події в Україні було організовано Міжнародну Конференцію зацікавлених сторін задля визначення стану розслідування подій на Майдані та порушень прав людини, аби, врешті, розробити подальші додаткові заходи із посилення спроможностей. Національні спроможності боротьби

з жорстоким поводженням за допомогою правоохоронних органів та пенітенціарних закладів було посилено через співпрацю з Радою Європи, серед іншого – через підвищення ефективності розслідувань заяв про жорстоке поводження.

Рекомендації Ради Європи сформували підхід уряду до захисту від жорстокого поводження. Рада Європи, зокрема Європейський комітет з питань запобігання тортурам, дали кілька рекомендацій владі України щодо створення незалежного органу, який б спеціалізувався на розслідуванні скарг на співробітників міліції та інших посадових осіб. Створення Державного бюро розслідувань можна розглядати як хорошу можливість для впровадження цих рекомендацій. Політика «нульової терпимості» до тортур і жорстокого поводження була офіційно оголошена пріоритетом уряду та відповідно до рекомендацій Ради Європи систематично згадується у стратегічних документах з прав людини в Україні.

Поточні дії Ради Європи мають на меті подальший розвиток спроможності держави у сфері боротьби з жорстоким поводженням завдяки правоохоронним органам та розслідуванням слідчих органів. Зокрема, через посилення ефективності розслідувань скарг про жорстоке поводження та поліпшення умов у в'язницях. Рада Європи допомагатиме в подальшій розробці національної нормативної бази для впровадження гарантій проти жорстокого поводження відповідно до міжнародних стандартів. Особливу увагу буде приділено висновкам та рекомендаціям Міжнародної дорадчої групи. Крім того, мають бути розроблені чіткі керівні принципи, що обмежують застосування сили міліцією. Також задля відновлення довіри громадян необхідними будуть заходи з підтримки судової реформи, а саме: підвищення незалежності й професіоналізму суддів. Рада Європи готова й надалі допомагати в реформуванні прокуратури та впровадженні чітких і прозорих критеріїв і процедур добору, призначення і просування прокурорів.

Завдяки цим заходам заяви про випадки жорстокого поводження будуть ретельно розслідувані відповідно до критеріїв ЄСПЛ, таких як незалежність, адекватність, оперативність, вплив громадського контролю та участь потерпілих. Судова практика у випадках жорстокого поводження буде вдосконалена, аби забезпечувати відповідність вибору санкцій тяжкості порушень прав людини та запобігати безкарності.

Міліція і пенітенціарна система

Раду Європи було залучено до низки процесів реформування законодавства шляхом участі в роботі парламентських комітетів і двосторонніх консультаціях з органами влади для забезпечення консультаційної допомоги та сприяння отриманню керівництвом України експертних коментарів. Останні включають поправки до законів «Про статус ув'язнених», «Про попереднє ув'язнення» та ефективні заходи захисту стосовно умов утримання під вартою. Влітку 2014 року проведено багатосторонній круглий стіл, де був зроблений акцент на поінформованість та знання представниками національної влади вимог Європейської конвенції з прав людини, які стосуються ефективних внутрішніх засобів правового захисту для боротьби з умовами тримання під вартою, що не відповідають принципам людської гідності. Крім того, КЗТ розглянув дії, які вживали прокурори для розслідування повідомлень про жорстоке поводження працівників силових структур із затриманими особами під час «подій на Майдані» в Києві.

Рада Європи брала участь у низці заходів співпраці обох систем – міліції та пенітенціарної системи України. Завдяки діям РЄ Україні було надано підтримку у створенні можливості оскарження умов тримання під вартою та виконання відповідних рішень стосовно тримання під вартою. Були поліпшені програми лікування та реабілітації ув'язнених, а також розроблена законодавча база для створення служби пробації і покращених інституційних можливостей для реалізації громадських санкцій згідно з рекомендаціями Ради Європи та стандартами КЗТ.

Рада Європи допомагала також у підвищенні якості правової допомоги і готова продовжувати надавати підтримку в підготовці юристів, працівників міліції та співробітників в'язниць із питань захисту прав людини під час міліцейської діяльності та в місцях тримання під вартою, імплементації кодексу етики та дисциплінарних механізмів для сприяння «нульовій терпимості» до жорстокого поводження. І, нарешті, буде зміцнюватись механізм моніторингу Омбудсманом місць тримання під вартою, а також будуть посилені й узгоджені межі громадського контролю.

5.2. Торгівля людьми

Група експертів Ради Європи з питань боротьби з торгівлею людьми (GRETA) у вересні 2014 року опублікувала свою першу доповідь з оцінки ситуації в Україні. Хоча правові та інституційні рамки вирішення проблеми торгівлі людьми були схвалені GRETA, у доповіді визначалися сфери, що потребують вдосконалення, зокрема підвищення обізнаності та вжиття заходів з припинення торгівлі людьми з метою трудової експлуатації, внутрішньої торгівлі, а також встановлення контролю за потраплянням іноземних громадян до України. Підтримка українських інститутів і фахівців в галузі права зіткнулися з питаннями, що стосуються торгівлі людьми; свій внесок у вирішення цієї проблеми також зроблять посилена допомога жертвам і система захисту свідків.

Спільна діяльність у боротьбі з торгівлею людьми допоможе в роботі з повної імплементації Конвенції Ради Європи про боротьбу з торгівлею людьми (CETS № 197), що є ефективним інструментом протидії торгівлі, кримінального переслідування торговців людьми і захисту жертв. Потенціал ключових організацій, що беруть участь у боротьбі з торгівлею людьми, буде рости, і будуть створені законодавчі процедури та механізми для забезпечення своєчасної допомоги жертвам торгівлі людьми.

5.3. Омбудсман

Рада Європи надавала активну підтримку з метою забезпечення ефективного функціонування офісу Омбудсмана. Заходи зі співпраці сприяли розширенню можливостей та компетенції Омбудсмана ефективно вирішувати широкий спектр питань, пов'язаних із порушенням прав людини. Порушення прав людини всіх типів стали об'єктом розгляду як під час проведення офісом Омбудсмана перевірки відповідності національних законів, правил та адміністративних практик правам людини, так і надання позасудових засобів відшкодування окремим особам, особливо з уразливих груп. Подальше співробітництво підвищить дієвість втручання Уповноваженого з прав людини в Україні, зокрема, у випадках жорстокого поводження в місцях позбавлення волі, дотримання принципу недискримінації та захисту даних.

Таким чином, заходи із зміцнення потенціалу офісу Омбудсмана, вживані для забезпечення ефективного виконання його функцій національного превентивного механізму, допоможуть зміцнити систему захисту прав людини в Україні.

Національний превентивний механізм (НПМ)

Новий національний превентивний механізм почав працювати і потребує співпраці з метою підвищення кваліфікації залученого персоналу. Рада Європи готова й надалі сприяти ефективній реалізації закону про національний превентивний механізм. Участь Ради Європи може також включати допомогу в розвитку потенціалу національного превентивного механізму, впроваджуваного офісом Уповноваженого з прав людини в Україні згідно з методологією та стандартами КЗТ, забезпечення технічної підтримки, роз'яснення відносин між НПМ та правоохоронними органами, а також використання матеріалів, отриманих від НПМ в рамках можливого цивільного, кримінального або дисциплінарного провадження.

5.4. Свобода зібрань

Рада Європи розробила важливі *acquis* (зведення загальних нормативно-правових актів, обов'язкових для всіх країн-членів ЄС) щодо основних і практичних аспектів, пов'язаних зі свободою зібрань в Європі, котрі визначаються нормотворчою діяльністю Ради Європи та органами, що її контролюють. Європейський суд з прав людини, зокрема у своєму прецедентному праві, інтерпретував і розвинув Статті 10 і 11 Європейської Конвенції з прав людини (ЄКПЛ). Іншими органами, що реалізують важливі базові принципи, є Венеціанська комісія та Комісар з прав людини Ради Європи.

Рада Європи застосовує різноманітні підходи для розвитку права на свободу зібрань в Україні. Було здійснено оцінку потреб і погоджено допоміжні заходи щодо нової правової основи для громадських зібрань з урахуванням рішення Європейського суду з прав людини щодо справи «Веренцов проти України» (20372/11). Згодом відбувся стратегічно важливий семінар з аналізу найкращих методик реагування міліції під час громадських зібрань і підвищення обізнаності суддів та прокурорів із наслідками рішення за справою «Веренцов проти України» як такого, що безпосередньо стосується свободи зібрання й асоціацій, права на справедливий судовий розгляд і права на судовий процес перед покаранням.

Подальші дії Ради Європи у зв'язку з цим включають допомогу в розробці та прийнятті нормативно-правової бази щодо громадських зібрань, а також, у разі отримання запиту від української влади, сприяння в її впровадженні.

5.5. Свобода засобів масової інформації

Україна взяла на себе зобов'язання «гарантувати свободу вираження поглядів і незалежність засобів масової інформації і журналістів, а також виключити використання адміністративних заходів, спрямованих на обмеження свободи ЗМІ». Важливим зобов'язанням країни залишається забезпечення свободи вираження поглядів, серед іншого, незалежності засобів масової інформації, професіоналізму, плюралізму і різноманітності ЗМІ. Має бути посилене інституційне регулювання питань профілактики й ефективного розслідування справ щодо безпеки журналістів.

Спільна діяльність у сфері засобів масової інформації в Україні до теперішнього часу була спрямована на вдосконалення нормативно-правової та інституційної бази, що регулює діяльність ЗМІ, створення справжнього суспільного мовлення та сприяння підвищенню професійних стандартів у журналістиці. Допомога і підтримка були забезпечені задля сприяння реалізації нещодавно прийнятого Закону України «Про Суспільне телебачення та радіомовлення України». Свобода вираження поглядів була підвищена завдяки подальшому узгодженню нормативно-правової бази у сфері медіа з міжнародними стандартами, а також проведенню Конференції з питань безпеки журналістів. Крім того, з метою вдосконалення професіоналізму ЗМІ посадові особи, журналісти й представники громадянського суспільства країни пройшли підготовку із застосування відповідних законів про доступ до офіційних документів, з метою підвищення професіоналізму медіа.

Подальші дії Ради Європи будуть враховувати виявлені прогалини в секторі засобів масової інформації. Ключовим пріоритетом діяльності Ради Європи залишається допомога в створенні повноцінного суспільного мовника відповідно до нового законодавства, прийнятого у травні 2014 року. Україні і надалі надаватиметься підтримка для здійсненні необхідних законодавчих заходів для гарантування плюралізму ЗМІ під час виборчих кампаній. Свобода вираження поглядів в Інтернеті в подальшому зміцнюватиметься відповідно до принципів, викладених у Статті 10 ЄКПЛ, а ефективна система захисту осіб буде розширена з урахуванням їхнього права на недоторканність приватного життя та права на контроль над особистими даними.

5.6. Захист осіб, що належать до меншин

Принцип рівності і недискримінації є основоположним елементом у захисті прав людини. Цей принцип гарантується Європейською конвенцією з прав людини (ЄКПЛ) (Стаття 14) і посилений Протоколом №12 до Конвенції, яка була ратифікована Україною в 1997 році. Допомога необхідна для підтримки реформ, особливо щодо реалізації наявних законодавчих і політичних інструментів у цьому полі. Діяльність щодо захисту прав кримських татар буде одним із ключових пріоритетів.

Рада Європи бере активну участь у наданні допомоги законодавчій реформі щодо прав меншин, зокрема з розробки можливих змін до мовного законодавства і підготовки пакету змін до законодавства щодо боротьби з дискримінацією. Виходячи з Рамкової конвенції про захист національних меншин (РКЗНМ), спільна діяльність була спрямована на підвищення обізнаності як органів державної влади, так і громадянського суспільства у сфері прав меншин; було проведено роботу з українськими інститутами задля підтримки досліджень, що сприяють виробленню стратегічних рекомендацій щодо політики. Рада Європи сприяє підтримці конструктивного діалогу між відповідними міністерствами та представниками національних меншин, спрямованого на розвиток освіти мовою національних меншин, відновлення довіри меншин до органів державної влади та установам, і надалі підтримуватиме прогрес в сфері прав на освіту і дієву участь національних меншин у суспільному житті. Рада Європи регулярно проводить консультації з представниками національних меншин у Києві та в регіонах, щоб дізнатися про їхні проблеми, підвищити їхню обізнаність у міжнародних стандартах захисту прав національних меншин, а також підвищити ролі Представника і Ради міжнаціональної згоди як новоствореного механізму зі сприяння у комунікації між урядом і національними меншинами.

Рада Європи організує заходи для захисту прав ромського населення, зокрема, тренінги, семінари та практикуми для державних посадових осіб і громадянського суспільства, а також допомагає в розробці та ухваленні Національної стратегії захисту та інтеграції ромів і подальших Планів дій. Ця стратегія охоплює правовий захист ромів, поліпшення їхнього соціального захисту та зайнятості, а також

подальший розвиток їхньої етнічної та культурної самобутності. Рада Європи підтримує організацію навчання з підготовки культурних посередників і соціальних працівників для ромів.

Рада Європи готова допомогти Україні в покращенні захисту меншин, зокрема на місцевому рівні, а також у сприянні їхній соціальній інтеграції. Зміцнення правових та інституційних засад прав людини відповідно до рекомендацій спостережних органів Ради Європи сприятиме підвищенню ефективності системи захисту прав меншин в Україні та співпраці в напрямку покращення відносин між державними органами і установами та національними меншинами. Якщо буде подано запит, Рада Європи також продовжуватиме сприяти владі у вдосконаленні правової бази застосування мов національних меншин. Зусилля із вдосконалення системи збору етнічних даних і забезпечення підготовки співробітників правоохоронних органів з питань прав людини, а також заходи, пов'язані з боротьбою проти расизму і расової дискримінації, підсилюють захист меншин в Україні. Через співробітництво з Радою Європи ці заходи сприятимуть поліпшенню міжетнічної поваги, розумінню і деескалації напруженості.

5.7. Недопущення дискримінації

Рада Європи була залучена до боротьби з дискримінацією в Україні через спільну діяльність, спрямовану на гендерну рівність, захист прав осіб із обмеженими можливостями, мультикультуралізм та запобігання мови ворожнечі. Керуючись Європейською конвенцією з прав людини і новою Європейською соціальною хартією, Рада Європи працює для підвищення спроможності юристів ефективно захищати права людини, особливо у випадках їхньої дискримінації. Компетентність юристів та правозахисників значно підвищилася у ході навчання в ЄКПЛ і ПЄСХ, під час підготовки посібника з Європейського Закону про недискримінацію, а також завдяки отриманню оновленої інформації про прецедентне право Європейського суду з прав людини, що робить можливим прогрес в сфері захисту національних меншин в Україні. Рада Європи продовжувала працювати над досягненням функціонального мультикультуралізму, розробляючи навчальні матеріали та методології нових підходів до вивчення історії в мультикультурному контексті, забезпечуючи компетентно-орієнтоване навчання вчителів історії з різних регіонів України, а також через кампанію «Ні мові ворожнечі!».

Після ратифікації у 2009 році Конвенції ООН про права інвалідів (КПІ) та сприяння реабілітації осіб з обмеженими можливостями, починаючи з 2012 року надавалася підтримка українському Національному плану дій щодо реалізації цієї Конвенції. Деякі законодавчі поліпшення і зміни стали результатом цієї ратифікації, вони були підтримані правовими інструментами Ради Європи, обміном досвідом і хорошою практикою одночасно з наданням допомоги.

Спільна діяльність в Україні продовжуватиме фокусуватися на запобіганні дискримінації на основі постійного зміцнення спроможності юристів застосовувати європейські стандарти, зокрема ЄКПЛ та ПЄСХ. Проект забезпечить українських юристів і правозахисників аналізом національного законодавства, який може бути використаний в судах для захисту від дискримінації. Допомога в реалізації Плану дій Ради Європи щодо сприяння правам і повній участі людей з обмеженими можливостями на 2006–2015 роки буде надаватися й надалі в таких пріоритетних галузях, як освіта, професійне навчання, реабілітація і зайнятість людей з обмеженими можливостями. Запровадження стандартів гендерної рівності та механізмів їхнього забезпечення буде здійснено додатково, включаючи ліквідацію всіх форм дискримінації за ознакою статі, шляхом створення і зміцнення механізмів моніторингу на центральному та місцевому рівнях.

5.8. Соціальні права

Рада Європи залучена до діяльності з покращення соціального обслуговування та соціального забезпечення в Україні, а також вирішення проблем, пов'язаних з політикою щодо вживання наркотиків. Займаючись питанням українських в'язнів, Рада Європи допомагає наближати українські практики та політику щодо наркотиків до європейських стандартів. Рада Європи проводить навчальні семінари, навчальні візити і пілотні проекти для фахівців, що працюють з в'язницями; було створено центр якості, покликаний вирішувати проблеми наркотиків у в'язницях, а також підготовлені техніко-економічні обґрунтування та рекомендовані зміни практичної діяльності й політики щодо наркотиків.

Рада Європи прагне підвищити повагу до соціальних прав в Україні відповідно до положень Європейської соціальної хартії, Європейського кодексу соціального забезпечення, Плану дій Ради Європи щодо соціальної згуртованості, а також інших відповідних інструментів. Завдяки спільним програмам Україна отримує допомогу в підготовці приєднання до положень, які ще мають бути прийняті,

зокрема до процедури колективних скарг. Допомога буде спрямована на приведення українського законодавства та практики у повну відповідність з європейськими нормами і зміцнення правової основи із одночасним покращанням соціальних послуг і забезпеченням довгострокової стійкості української системи соціального захисту, зокрема пенсійного та медичного страхування.

5.9. Внутрішньо переміщені особи

Зростання кількості переміщених осіб у результаті конфлікту, що триває в східних регіонах, є вагомим викликом з гуманітарної та правозахисної точки зору. 20 жовтня 2014 року Верховна Рада ухвалила Закон України «Про забезпечення прав і свобод внутрішньо переміщених осіб», який є хорошою основою для задоволення потреб цієї категорії осіб. Під час підготовки до його прийняття українська влада консультувалася зі Спеціальним представником Генерального Секретаря Ради Європи в Україні, УВКБ ООН і українськими неурядовими організаціями.

На підставі запиту з боку української влади Рада Європи разом з УВКБ ООН та іншими спеціалізованими установами продовжуватиме надавати узгоджену підтримку з метою підвищення ефективності захисту систем і механізмів для внутрішньо переміщених осіб, зокрема, за допомогою ефективною реалізації закону про вимушених переселенців.

5.10. Домашнє насилля

Конвенція Ради Європи про запобігання насильству стосовно жінок і домашньому насильству та боротьбу із цими явищами інакше відома як Стамбульська конвенція, була підписана Україною в листопаді 2011 року і досі очікує ратифікації. Рада Європи забезпечила українській владі юридичну експертну підтримку у приведенні українського законодавства у відповідність до Стамбульської конвенції і її ратифікації парламентом, а також низку рекомендацій щодо реалізації її положень в українській політиці і практиці. Переклади Пояснювальної доповіді до Стамбульської конвенції на українську мову були надані законодавцям та іншим національним суб'єктам.

Рада Європи має намір продовжувати свою роботу в напрямку ратифікації і повного запровадження положень Стамбульської конвенції. Стратегії для швидкого реагування надалі будуть розроблені для людей, що опинилися в складних життєвих умовах, зокрема, жертв домашнього насильства, торгівлі людьми, а також осіб, які зазнають дискримінації за ознакою статі.

5.11. Права дітей та молоді

Права дитини

Забезпечення дотримання прав людини для дітей має велике значення для Ради Європи, свідченням чого є заходи зі співпраці в Україні, здійснювані останнім часом. Зміцненню та захисту прав людини сприяли зусилля із запобігання насильству щодо дітей, зокрема їх сексуальної експлуатації та сексуального розбещення. Партнери в рамках судової системи були ознайомлені із керівними принципами правосуддя, дружнього до дітей. Рада Європи також ініціювала аналіз міжнародними експертами стану захисту прав дітей у рамках механізмів державного захисту, результатом чого стали рекомендації, надані українським органам влади.

Діяльність із просування прав дітей триватиме, доповнюючись зусиллями Ради Європи зі збільшення зобов'язань Уряду щодо приєднання й ефективною реалізації норм ООН та Ради Європи з прав дитини, зокрема, конвенцій Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства, про протидію торгівлі людьми та кіберзлочинності.

Розробка національного плану дій та стратегії з прав дитини буде продовжуватися. Рада Європи і надалі заохочуватиме владу брати інтереси дітей до уваги під час розробки керівних принципів правосуддя, дружнього до дітей.

Молодь

Рада Європи розробила Рамкову програму з молодіжної політики в Україні відповідно до Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009–2015 роки. Ця програма сприяє покращенню політики з питань, що стосуються розвитку мобільності молоді, її участі, культурного

розмаїття, здорового способу життя і недопущення дискримінації дітей та молоді. За допомогою проведення тренінгів та семінарів, публікацій, оглядів практик та законодавства, заходи Ради Європи зміцнила політику підтримки молоді в Україні. Було розроблено програми підготовки вчителів для приєднання до результатів Форуму молоді за демократію і права людини в українських школах, а надалі молодіжні форуми відбуватимуться щорічно. Реформа вищої освіти була також серед пріоритетів роботи Ради Європи з молодими людьми, орієнтована на правові та кваліфікаційні рамки відповідно до принципів Європейської вищої освіти.

Було розроблено Рамкову програму співробітництва в сфері молодіжної політики на період 2012 - 2015 років, яка оновлювалася двічі на рік. Майбутні дії Ради Європи включають надання підтримки резерву тренерів та збільшення участі молоді в розвитку мережі, подальші можливості для навчання, створення колективних проектів та реалізацію молодіжних заходів на регіональному та місцевому рівнях. Важливість підготовки вчителів та освіти буде особливо підкреслена в заходах, які будуть здійснюватись Радою Європи. Заходи будуть сприяти зростанню ключової ролі освіти в поширенні обізнаності про права людини, демократію і верховенство права.

5.12. Громадянське суспільство

В рамках співпраці Рада Європи надала підтримку у сприянні ефективній участі громадянського суспільства в конституційному процесі і законодавчій реформі. Мережі громадянського суспільства та координація їхньої діяльності були зміцнені завдяки діалогу й обміну кращими практиками, а також регіональному стратегічному плануванню. Були проведені спільні тренінги з Кодексу кращих практик участі громадськості у процесі прийняття рішень Конференції INGO (Міжнародних неурядових організацій – МНУО) як для держслужбовців, так і для представників громадянського суспільства. Крім того, були створені механізми для участі організованого громадянського суспільства та підвищена обізнаність учасників громадянського суспільства щодо ключових питань державної політики, принципів демократії, верховенства права і прав людини.

Разом із українськими партнерами Рада Європи наразі проводить дослідження законодавства, ходу його виконання та встановлених практик, від яких залежить функціонування організацій громадянського суспільства в Україні та їхня взаємодія з органами влади. За допомогою Школи політичних студій Рада Європи надалі забезпечить проведення спеціального курсу для учасників зі східних та південних регіонів України щодо ключових питань державної політики з метою допомоги у відновленні довіри і взаєморозуміння, а також для сприяння примиренню і гармонізації регіональних позицій стосовно основних політичних і соціальних проблем.

Джерела обґрунтування

Загальні юридичні джерела. Також GRETA (2014) 20 Доповідь про реалізацію Україною Конвенції Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми, Перший оцінювальний етап 19 вересня 2014; Заява Європейської комісії проти расизму та нетерпимості в Україні 27.03.2014; Європейська хартія регіональних мов або мов меншин, застосування Хартії в Україні, 2-й цикл моніторингу 15 січня 2014; Повідомлення Комісара з прав людини 2014; CRI (2012) 6 Доповідь Комісії проти расизму та нетерпимості в Україні (четвертий цикл моніторингу), прийнята 8 грудня 2011, 21 лютого 2012; Висновки ЄСПЛ про порушення в Україні (невиконання вироків національних судів, затяжні і необґрунтовані періоди затримки, порушення справедливого судового розгляду, права власності та інших положень ЄСПЛ); Доповідь Комісара Ради Європи з прав людини під час його візиту в Україну, 10–17 грудня 2006; Інтерлакенська декларація; Запити представників національної влади та партнерських установ щодо заходів і консультацій з Європейським судом з прав людини (ЄСПЛ) і Департаментом виконання рішень ЄСПЛ; Прецедентне право Європейського суду з прав людини; Звіти Комітету Ради Європи із запобігання тортурам чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (КЗТ) за результатами візиту в країну та стандарти, викладені в його щорічних загальних звітах; Рекомендації Ради Європи у пенітенціарній сфері, особливо Європейські стандарти утримання в'язнів; Рекомендації Комітету міністрів/Ради Європи (98)7 щодо етичного та організаційного аспектів охорони здоров'я у в'язницях; Звіти Комітету Ради Європи із запобігання тортурам чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню (КЗТ) за результатами візиту в країну та стандарти, викладені в його щорічних загальних звітах; Звіти про країну Комісара з прав людини Ради Європи; Рекомендації Комітету міністрів/ Ради Європи щодо Європейського кодексу поліцейської етики; Рішення ЄСПЛ з даними про порушення в Україні в сфері жорстокого поводження та невідповідного розслідування (нещодавнє напівпілотне рішення у справі «Каверзін проти України», 2012); Звіти Європейського комітету із запобігання тортурам чи нелюдському або такому, що принижує гідність,

поводженню чи покаранню (КЗТ) за результатами періодичних візитів в Україну; Звіти Комісара Ради Європи з прав людини щодо його візитів в Україну; Інтерлакенська та Брайтонська декларації; Запити представників національної влади та партнерських установ щодо заходів і консультацій з Європейським судом із прав людини (ЄСПЛ) і Департаментом виконання рішень ЄСПЛ; Європейська конвенція з прав людини (стаття 11); Європейська соціальна хартія (стаття 5, 6); Декларація щодо прав і обов'язків окремих осіб, груп та органів суспільства в пропагуванні та захисті загально визнаних прав людини та фундаментальних свобод (резолюція Генеральної асамблеї 53/144 (A/RES/53/144), 8 березня 1999; Резолюція Комітету міністрів (2008) 23 про політику щодо молоді Ради Європи; пріоритети в роботі з молодіжним сектором, як визначено на Спільній раді з питань молоді; Звіти перед Радою Європи Комісара з прав людини; Інформаційні записки та звіти моніторингового комітету ПАРЕ; Висновки Венеціанської комісії та Експертної ради щодо Закону про НУО.